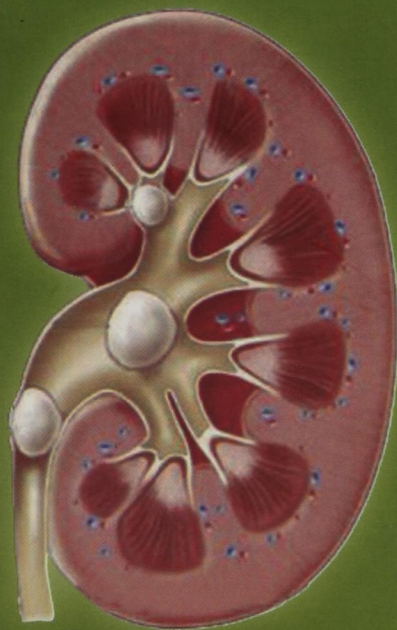

Chủ biên: PGS.TS. Trần Văn Hình

CÁC PHƯƠNG PHÁP CHẨN ĐOÁN VÀ ĐIỀU TRỊ
BỆNH SỎI TIẾT NIỆU

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

CHỦ BIÊN: PGS.TS. TRẦN VĂN HÌNH

**CÁC PHƯƠNG PHÁP CHẨN ĐOÁN VÀ ĐIỀU TRỊ
BỆNH SỎI TIẾT NIỆU**

**NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC
HÀ NỘI - 2013**

CHỦ BIÊN:

PGS.TS. Trần Văn Hình

Chủ nhiệm Bộ môn - Khoa Tiết niệu - Học viện Quân y

THAM GIA BIÊN SOẠN:

PGS.TS. Hoàng Mạnh An, Bệnh viện 103 - Học viện Quân y

PGS.TS. Trần Bình Giang, Bệnh viện Việt Đức

PGS.TS. Trần Văn Hình, Bệnh viện 103 - Học viện Quân y

PGS.TS. Vũ Lê Chuyên, Bệnh Bình Dân – TP. HCM

PGS.TS. Trần Lê Linh Phương, ĐHY dược TP. HCM

TS. Nguyễn Phú Việt, Bệnh viện 103 - Học viện Quân y

TS. Phạm Xuân Phong, Bệnh viện YHCT Quân đội

TS. Nguyễn Duy Bắc, Học viện Quân Y

TS. Nguyễn Quang, Bệnh viện Việt Đức

ThS. Nguyễn Hoàng Đức, Bệnh viện Đại học Y Dược TP. HCM

LỜI NÓI ĐẦU

Sỏi tiết niệu là bệnh lý hay gặp, tỷ lệ mắc bệnh chiếm 3-12% dân số. Bệnh sỏi tiết niệu nếu không được theo dõi và điều trị kịp thời có thể dẫn đến nhiều biến chứng nguy hiểm như nhiễm khuẩn niệu, suy thận,... thậm chí tử vong.

Điều trị sỏi tiết niệu có lịch sử từ thời Hyppocrates, phẫu thuật sỏi thận phát triển mạnh và thu được thành tựu to lớn vào những năm 1980, sau đó do sự phát triển của khoa học và kỹ thuật, phẫu thuật đã dần thu hẹp chỉ định và nhường chỗ cho các kỹ thuật hiện đại. Hiện nay các kỹ thuật hiện đại điều trị được 90-95% số các trường hợp sỏi tiết niệu cần can thiệp.

Việt Nam là một nước nằm trong vùng sỏi của thế giới có tỷ lệ mắc bệnh cao và có những đặc điểm bệnh sỏi riêng như người bệnh thường tới viện muộn khi sỏi đã to có nhiều biến chứng nặng nề như nhiễm khuẩn niệu, suy thận. Do đó, bên cạnh sự phát triển các kỹ thuật hiện đại để điều trị bệnh sỏi tiết niệu có lợi cho người bệnh trong thời gian gần đây thì phẫu thuật sỏi tiết niệu vẫn chiếm tỷ lệ không nhỏ (khoảng 30-50%) trong điều trị.

Cuốn sách: ***“Các phương pháp chẩn đoán và điều trị bệnh sỏi tiết niệu”*** cung cấp cho bạn đọc những kiến thức kinh điển và cập nhật kiến thức mới về bệnh sỏi tiết niệu từ những yếu tố nguy cơ, chẩn đoán, điều trị bằng y học hiện đại và y học cổ truyền cùng với những biện pháp điều trị hiện đại nhất hiện nay.

Tuy đã có nhiều cố gắng trong biên soạn nhưng quyển sách có thể còn có những thiếu sót, rất mong nhận được ý kiến đóng góp của bạn đọc và đồng nghiệp để được hoàn chỉnh hơn trong lần tái bản sau.

Chủ biên

PGS.TS. Trần Văn Hình

CHỮ VIẾT TẮT

Be	Bénique: Que nong niệu đạo.
BN	Bệnh nhân
BQ	Bàng quang
BSH	Bán san hô
BT	Bể thận
Ch	Charrière: Đơn vị đo ống thông và ống dẫn lưu
CTNS	Cát thận nội soi
ĐM	Động mạch
ESWL	Tán sỏi ngoài cơ thể (Extracorporeal shock wave lithotripsy)
HSTT ^{crs}	Hệ số thanh thải creatinin nội sinh (clearance)
NKN	Nhiễm khuẩn niệu
NQ	Niệu quản
PCNL	Tán sỏi thận qua da (Percutaneous nephrolithotomy)
SH	San hô
SSH	Sỏi san hô
STN	Sỏi tiết niệu
STNNK	Sỏi tiết niệu nhiễm khuẩn
TM	Tĩnh mạch
TSNCT	Tán sỏi ngoài cơ thể
TSQD	Tán sỏi qua da
UIV	Chụp niệu đồ tĩnh mạch (Urographie intraveineuse)
UPR	Chụp niệu quản bể thận ngược dòng (Uretero-Pyelography Retrograde)
WHO	Tổ chức Y tế Thế giới (World Health Organization)

MỤC LỤC

Lời nói đầu		3
Chương 1: Đại cương		9
Giải phẫu hệ tiết niệu	<i>Trần Văn Hinh</i>	9
Dịch tễ học sỏi tiết niệu	<i>Nguyễn Phú Việt</i>	25
	<i>Trần Văn Hinh</i>	
Cơ chế hình thành sỏi tiết niệu	<i>Trần Văn Hinh</i>	35
Sinh lý bệnh và tổn thương giải phẫu bệnh do sỏi gây ra	<i>Trần Văn Hinh</i>	42
Chương 2: Một số yếu tố nguy cơ hình thành sỏi tiết niệu	<i>Nguyễn Duy Bắc</i>	49
Chương 3: Chẩn đoán sỏi tiết niệu		58
Triệu chứng lâm sàng sỏi hệ tiết niệu	<i>Trần Văn Hinh</i>	58
Cận lâm sàng chẩn đoán sỏi tiết niệu	<i>Trần Văn Hinh</i>	64
Chẩn đoán sỏi tiết niệu bằng dụng cụ	<i>Trần Văn Hinh</i>	75
Chẩn đoán sỏi tiết niệu bằng nội soi	<i>Trần Lê Linh Phương</i>	78
Phân loại sỏi tiết niệu	<i>Trần Văn Hinh</i>	85
Chương 4: Một số biến chứng và thể đặc biệt của sỏi tiết niệu		97
Sỏi tiết niệu nhiễm khuẩn	<i>Trần Văn Hinh</i>	97
Suy thận do sỏi tiết niệu	<i>Vũ Lê Chuyên</i>	113
	<i>Trần Văn Hinh</i>	
Tăng huyết áp do sỏi tiết niệu	<i>Vũ Lê Chuyên</i>	125
Một số thể đặc biệt của sỏi tiết niệu	<i>Trần Lê Linh Phương</i>	128
	<i>Trần Văn Hinh</i>	

Chương 5: Chiến lược điều trị sỏi tiết niệu và điều trị sỏi tiết niệu bằng nội khoa		140
Chiến lược điều trị sỏi tiết niệu	<i>Trần Văn Hình</i>	140
Lịch sử điều trị nội khoa sỏi tiết niệu	<i>Trần Văn Hình</i>	149
Điều trị sỏi tiết niệu bằng nội khoa	<i>Trần Văn Hình</i>	152
Chương 6: Chẩn đoán và điều trị sỏi tiết niệu theo quan điểm y học cổ truyền		162
Chẩn đoán chứng thạch lâm	<i>Phạm Xuân Phong</i>	162
Điều trị chứng thạch lâm	<i>Phạm Xuân Phong</i>	169
Chương 7: Điều trị sỏi tiết niệu bằng phẫu thuật mở		179
Lịch sử phát triển phẫu thuật mở điều trị sỏi tiết niệu	<i>Trần Văn Hình</i>	179
Phẫu thuật mở điều trị sỏi thận hiện nay	<i>Trần Văn Hình</i>	184
Lựa chọn các đường mở trên thận lấy sỏi	<i>Trần Văn Hình</i>	190
Tỷ lệ sót sỏi trong phẫu thuật sỏi thận và các kỹ thuật hỗ trợ để hạn chế sót sỏi	<i>Hoàng Mạnh An</i>	202
Cắt thận bán phần	<i>Trần Văn Hình</i>	215
Phẫu thuật cắt thận do sỏi	<i>Trần Văn Hình</i>	221
Tai biến, biến chứng của phẫu thuật sỏi thận	<i>Trần Văn Hình</i> <i>Hoàng Mạnh An</i>	231
Chương 8: Nội soi trong điều trị sỏi tiết niệu		238
Dụng cụ phẫu thuật nội soi ổ bụng	<i>Trần Bình Giang</i>	238
Các kỹ thuật đặt trocar	<i>Trần Bình Giang</i>	250
Ống thông niệu quản	<i>Trần Văn Hình</i>	257
Một số dụng cụ tiêu hao dùng cho tán sỏi nội soi	<i>Nguyễn Hoàng Đức</i>	271

Chương 9. Điều trị sỏi thận bằng phương pháp tán sỏi ngoài cơ thể	<i>Trần Văn Hình</i>	278
Chương 10. Điều trị sỏi thận bằng phương pháp tán sỏi qua da	<i>Vũ Lê Chuyên</i> <i>Trần Lê Linh Phương</i>	310
Chương 11. Điều trị sỏi niệu quản bằng phương pháp tán sỏi nội soi ngược dòng	<i>Trần Văn Hình</i> <i>Nguyễn Hoàng Đức</i>	327
Chương 12. Điều trị sỏi niệu quản, bể thận bằng phẫu thuật nội soi sau phúc mạc	<i>Nguyễn Quang</i>	346
Chương 13. Cát thận mất chức năng hay xơ teo do sỏi bằng phẫu thuật nội soi	<i>Nguyễn Phú Việt</i>	363
Chương 14. Điều trị sỏi bằng quang bằng phương pháp nội soi	<i>Trần Văn Hình</i>	386
<i>Tài liệu tham khảo</i>		397

